

Timmerman sla

‘Op 1 april verloor Alva zijn bril’. Op die datum in 1572 nemen de watergeuzen Den Briel in, een keerpunt in de opstand tegen het Spaanse gezag en een datum die jaarlijks wordt gevierd. Maar ook 5 april zou moeten worden gevierd. Dan besluit een plaatselijke timmerman eigenhandig het Nieuwlandse sluisje kapot te slaan.

TEKST BINA AYAR

Hoe Rochus Meeuwiszoon het Nieuwlandse sluisje kapot sloeg is nog altijd te zien in een van de glas-in-loodramen van de Sint Catharijnekerk in het stadje. Dit raam is een voorstelling in kleur van de timmerman die met een bijl op de sluis inhakt. Te zien is hoe het water al door de spleten sijpelt om vervolgens de Nieuwlandse polder te overstromen. In de hoek is het wapen van Vierpolders te zien: tien zilveren penningen en een zilveren zwaard. Het wapen is het antwoord van de boeren uit Vierpolders op de tiende penning van Alva. Die kon wat de boeren betreft zijn penningen op de punt van zijn zwaard komen halen.

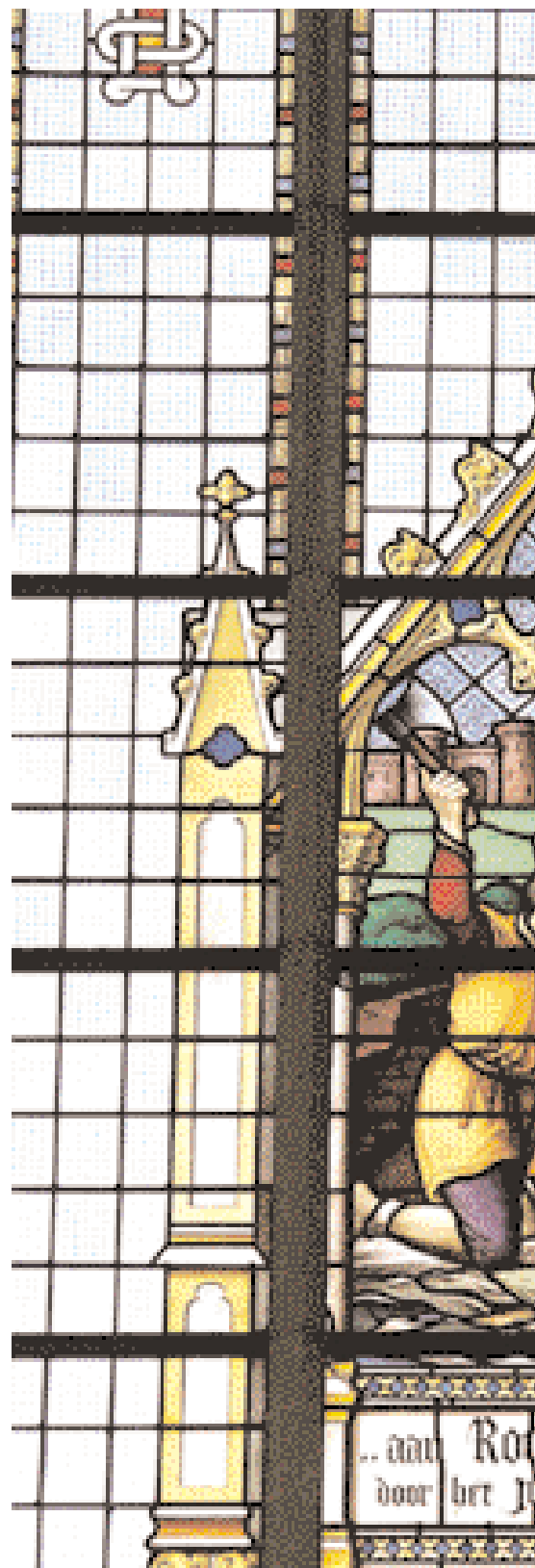
In het streekarchief in Brielle ligt nog de oorspronkelijke ontwerptekening van het raam. Een lang stuk papier met daarop een kerkraam en in het midden in kleur de actie van Meeuwiszoon. Een waardevol bezit want dit soort ontwerptekeningen is nogal schaars. Net zo bijzonder is natuurlijk het waargebeurde verhaal dat in de tekening wordt verteld: het verhaal van de opstand en de rol die water daarbij heeft gespeeld. Dankzij de actie van Meeuwiszoon moesten de Spanjaarden namelijk over de dijk Brielle intrekken, waardoor ze erg kwetsbaar waren voor aanvallen. Zo kan Brielle ondanks een matige verdediging niet worden terugveroverd. Sterker nog: na Brielle verklaren meer steden zich voor de prins van Oranje.

Doodstraf

Het doorsteken van de sluis heeft voor de inwoners van Brielle overigens geen rampzalige gevolgen. Het water dat de polders

instroomt is zoet, dat veroorzaakt minder schade dan zeewater. Bovendien komt het water helemaal niet zo hoog. Niemand die verdrinkt of zo. Je vraagt je dan ook af waarom die dappere Spaanse soldaten er zo bang van werden. Misschien hadden ze nog angstbeelden van de Allerheiligenvloed. Die overstroming had twee jaar eerder meer dan 20.000 doden gekost. Alva rapporteerde destijds dan ook aan Filips II dat maar liefst vijfzesde deel van Holland onder water stond. Pikant detail is dat Meeuwiszoon ook betrokken was bij het herstellen van dijken en sluisen na die grote ramp. Wat hij zelf had hersteld maakte hij korte tijd later weer met een bijl kapot. Wat er op het moment dat hij de bijl in de sluis zet door hem heen gaat weet niemand. Vaststaat dat zijn actie succesvol is. Hoewel op het vernielen van sluisen in deze regio de doodstraf staat, wordt die in dit geval niet voltrokken. Integendeel, het stadsbestuur kan het wel waarderen en kent de timmerman op zijn oude dag een jaartoelage toe. Ook al omdat zijn heldendaad hem volgens de overlevering gedeeltelijk arbeidsongeschikt heeft gemaakt.

De ontwerptekening voor het kerkraam is overigens gemaakt in 1910, mede op initiatief van Johan H. Been, gemeentearchivaris en schrijver van jongensboeken. Nog zo'n bijzondere Brielenaar naar wie in de stad een straat is vernoemd en een standbeeld is opgericht. Hij is het in ieder geval die jongens en meisjes van middelbare scholen in Nederland weet te mobiliseren tot een bijdrage aan een 'gedenkmedaillon' in één van de ramen van de kerk. In een groot manifest van november 1910 richtten acht Amsterdamse middelbare scholieren zich tot leeftijdgenoten met het verzoek om

at sluis kapot

een bijdrage. De oproep wordt gesteund door de Commissie voor de Restauratie van de kerk. Uiteindelijk wordt f 226, 33 opgehaald en kan de firma Bouvry voor dat bedrag het twee vierkante meter grote gekleurde glas leveren. Eind 1911 wordt het raam in de kerk geplaatst met als onderschrift: '...aan Rochus Meeuwiszoon door het jonge Nederland.'

Geschiedenis in een notendop

Wat de Nieuwlandse sluis zelf betreft, die is nergens meer te bekennen. Waarschijnlijk is deze gesneuveld bij de uitbreiding van de vesting. Maar waar die precies heeft gestaan weet ook niemand. Ergens bij de Brielse wallen is het vermoeden. De sluis stond in ieder geval onder beheer van het ambachtsbestuur van Nieuwland (De Vierpolders). Dit was een rechtsvoorganger van het waterschap De Brielse Dijkkring, nu onderdeel van Hollandse Delta. De tekening maakt deel uit van het archief van de Hervormde gemeente van Brielle en is nu te vinden in het Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg. Maar goed dat dit archief de tekening zorgvuldig bewaart. Daarop is de sluis te zien. Maar ook de vaderlandse geschiedenis in een notendop. Water als vijand en water als bondgenoot.

Met dank aan Leen Hordijk, archivaris Streekarchief te Brielle, en dank aan Henk Vegter auteur van het boek 'De Sint Catharijne, een monument van geschiedenis en kunst'.

Een onderwerp aanmelden voor de serie 'Schatten van de Schappen' kan via redactie.hetwaterschap@uvv.nl.